

Fejlesztőpedagógus szakirányú továbbképzés záróvizsga tételek

2022/23-as tanévtől

1. Az óvodai és iskolai korosztály értelmi fejlődésének jellemzői

A tanulási képességet meghatározó pszichikus funkciók fejlődése.

A fejlődés főbb elméleti koncepciói (Piaget, Bruner, modularizáció) és életkori sajátosságai.

Protektív és rizikófaktorok a fejlődésben.

A kognitív fejlődés főbb területei, a fejlődés jellemzői, típusos fejlődés.

A fejlesztés alapvető formái (prevenció – korrekció) és főbb területei.

Ajánlott irodalom:

Bíró Antalné szerk. (1994 és további kiadások): *Pszichológiától pedagógiáig*. I. és II. rész Budapest, Alex-Typo

Cole, M., Cole, Sh. R (2006): *Fejlesztéslélektan*. Budapest, Osiris.

<https://www.scribd.com/document/332343452/Cole-Fejl%C5%91deslelektan-2006-pdf>

N. Kollár K. Szabó É. (szerk. 2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Budapest, Osiris. 14. fejezet.

2. Pszichés funkciók fejlődésének zavarai

A tanulási zavar és tanulási nehézség fogalma, megközelítései. A végrehajtó funkciók szerepe az ismeretszerzésben és viselkedésszabályozásban. A munkamemória, a figyelem és az észlelés atipikus fejlődésének kérdései.

Ajánlott irodalom:

Györkő E. (2020). Az atipikus fejlődés alapvető kérdései. 1. rész *Iskolakultúra*, 30 (10) 83-96.

Györkő E. (2020). Az atipikus fejlődés alapvető kérdései: az atipikus fejlődés klinikai összefüggései. 2. rész *Iskolakultúra*, 30 (11) 95-107.

Józsa G., Józsa K. (2018). Végrehajtó funkció. Elméleti megközelítések és vizsgálati módszerek. *Magyar Pedagógia*. 118 évf. 2. sz. 175-200. o.

3. Számolási nehézségek és a számolási készségek fejlesztése

A számolási nehézség és a számolási zavar fogalma, tünetei, együttjárása más részképességekkel, a számolás kognitív modelljei.

A számolási nehézség kialakulásának összefüggései más kognitív képességek fejlődésével (munkamemória, téri-vizuális képesség).

A matematikai szorongás meghatározása, mérése, megelőzésének módszerei.

A fejlesztés alapelvei és módszerei, az elakadást jelző eltérések (egy választott terület fejlesztési útvonalának elemzése, illusztrálása).

Ajánlott irodalom:

Polgárdi V., Láz Csabáné, Dékány J. (2018). Alapismeretek a Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálatáról, *Gyermeknevelés* tudományos folyóirat, Korszerű komplex matematikatanítás, 2018. 6.,1.sz., 24-54.

http://gyermeknevelés.tok.elte.hu/18_1/gyn_2018_1_polgardi_laz_dekany_24-54.pdf

Krajcsi A. (2010) A numerikus képességek zavarai és diagnózisuk. *Gyógypedagógiai Szemle*, 38, 2, 93-113. oldal

Györkő, E. Lábadi B., Beke, A. Szeszák, Sz. (2020). A munkamemória és a numerikus képesség összefüggése koraszülött gyermekek vizsgálatában. *Gyógypedagógiai Szemle*, 48:1-2, pp. 43-62.

<https://ojs.elte.hu/gyogypedaszemle/article/view/7468/5880>

Bernáth László, Krisztián Ágota (2017). A matematikai szorongás és a MAS-UK kérdőív. In: *Bontakozó jelentés*. Budapest, Oriold és Társai Kiadó, 61-69. oldal

4. Figyelmi deficit/Hiperaktivitás

Magtünetek, diagnosztikai kritériumaik, kombinációik - alsoportok, végrehajtó funkciók.

Dimenzionális szemlélet, funkciókárosodás.

A tünetek etiológiája, epidemiológiája, társuló és szövődményes eltérések (egyéb neurodevelopmentális tünetek/kórképek). Közös neuroanatómiai hátterük, az idegrendszeri érés vonatkozó szabályozó folyamatai.

Gyakorlati terápiás lehetőségek (kognitív - viselkedésterápiás elemek, játékterápia), a fejlesztés szerepe. Szakmai kompetenciahatárok, együttműködés a gyógypedagógussal, illetve az ellátórendszerrel.

Ajánlott irodalom:

Balázs Judit, Miklósi Mónika: A gyermek- és ifjúkor pszichés zavarainak tankönyve 3.1. fejezet (Simmelweis Kiadó, 2015)

Mark Selikowitz: ADHD a hiperaktivitás-figyelemzavar tünetegyüttes - Minden szükséges információ egyenesen a szakembertől (Geobook, 2010)

F. Földi Rita (2004): Hiperaktivitás és tanulási zavarok. Comenius Bt, Pécs,

5. Az olvasási zavar és az olvasási nehézség

Az olvasási nehézség és az olvasási zavar fogalma, kialakulásának oki háttere.

Az olvasási nehézség tünetei.

Az olvasási készségek fejlesztés módszerei. A diszgráfia tünetei.

Ajánlott irodalom:

Adorján Katalin, Damó Eszter (2005): A dyslexia veszélyeztetettség és a dyslexia jelenségek. Kisgyermek, nagy problémák, Budapest, RAABE Kiadó.

Adorján Katalin: A dysgraphia tünetei. Beszédgyógyítás 1993/1. szám (10-18. oldal)

Beate Lohmann (1999): *Diszlexiások az iskolában*. Budapest, Akkord Kiadó.

Cs. Czachesz Erzsébet (1998): *Olvasás és pedagógiai*. Budapest, Mozaik Oktatási Stúdió.

Gyarmathy É. (2007) *Diszlexia. Specifikus tanítási zavar*. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest.

6. Tanulásmódszertan

A tanulást segítő külső körülmények.

A tanulás belső feltételei: a motiváció, a siker-kudarcc attribúció és az érzelmek szerepe a hatékony tanulásban. Tanulás és emlékezés, figyelmi és memóriagyakorlatok, az értelmes tanulás technikái, tanulási stratégiák, gondolattérkép Az emlékezet és a gondolkodásfejlesztés lehetőségei.

A különböző tanulási technikák hatékonysága és választásuk szempontjai.

A tanulási stílus.

A pedagógus feladatai a tanulás támogatásában (egyéni és csoport szinten, autonómiát támogató pedagógus attitűd), különös tekintettel a fejlesztőpedagógus szerepére.

A tanulást segítő külső körülmények.

A tanulás belső feltételei: a motiváció és a siker-kudarcc attribúció és az érzelmek szerepe a hatékony tanulásban. Tanulás és emlékezés, memóriagyakorlatok, az értelmes tanulás technikái. A különböző tanulási technikák hatékonysága.

Az emlékezet és a gondolkodásfejlesztés lehetőségei.

A tanulási stílus.

Ajánlott irodalom:

Bernáth László, N. Kollár Katalin, Németh Lilla: A tanulási stílus mérése. Iskolapszichológia sorozat 36. kötet http://www.eltereader.hu/media/2015/11/IP36_READER1.pdf

Bernáth, László (2020). Tanulási technikák hatékonysága. In: Garai, Imre; Kempf, Katalin; Vincze, Beatrix (szerk.) Mestermunka : A neveléstudomány aktuális diskurzusai. Budapest, Magyarország : ELTE PPK, L'Harmattan Kiadó 296-311.

Forrás-Biró Aletta (2017): A tanulás tanulása és tanítása. In: N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Osiris Kiadó, Budapest, I. kötet 425-451. oldal

Kő, N., Pajor, G., Szabó, M. (2017). Motiváció. In: N. Kollár, K., Szabó, É. (szerk.). *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. I/10. fejezet Budapest: Osiris.

Oroszlány Péter (2010): *Tanulásmódszertan*. Metódus-tan, Budapest

Oroszlány Péter (több kiadás): *A tanulás tanítása*. Tanári kézikönyv. AKG Kiadó, Budapest

Pajor Gabriella (2015): „*Gyorsabban, magasabbra, bátrabban*”- de hogyan? *Teljesítménymotiváció iskolai környezetben*. Iskolapszichológia füzetek 34. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest; http://www.eltereader.hu/media/2015/11/IP34_READER.pdf

7. Kortárs kapcsolatok, társas készségek fejlődése, és fejlesztése

Kortárs kapcsolatok kialakulása, a csoport szerepének életkori változása.

A kortárs kapcsolatok és a kortárscsoport szerepe a szocializációban.

Csoportfolyamatok: csoport kialakulása, társas folyamatok a csoportban: vonzalom, agresszió, bullying.

A csoport szerkezete, szerepek a csoportban, a társas kapcsolatok fejlesztésének módszerei, a szociometria.

Tanulási nehézséggel küzdő tanulók társas helyzete.

Ajánlott irodalom:

Jávorné Kolozsváry Judit (2005): *Serdülők az iskolában*. *Iskolapszichológia* 31. ELTE PPK

Kulcsár Éva (2005): *A serdülőkorú fejlődés pszichológiai jellemzői*. *Iskolapszichológia* 29. ELTE PPK

N. Kollár K. Szabó É. (szerk. 2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Budapest, Osiris. 20. fejezet N. Kollár Katalin, Szabó Éva szerk. (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Budapest, Osiris

8. Társas jelenségek a nevelési- oktatási folyamatban

Kooperáció a tanításban, a kooperáció feltételei, kooperatív feladatok jellemzői és típusai, segítő viselkedés.

A versengés okai és következményei, versengő személyiség, társas összehasonlítás.

Csoportnyomás, konformitás, engedelmisség.

Csoportnorma és a pedagógus szerepe a norma alakulásában.

Ajánlott irodalom:

N. Kollár K. Szabó É. (szerk. 2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*.

9. Mozgásfejlesztés módszerei BTMN gyermekeknél

A mozgás helye a gyermeki fejlődés folyamatában (agyi kapcsolatok kialakulása, az idegrendszer éretlenségének jelei – csecsemőkori reflexek).

Mozgásfejlesztő módszerek:

- A mozgás helye a gyermeki általános fejlődés folyamatában.
- Az átlagtól eltérő mozgás- és beszédfejlődés okai, tünetei és következményei
- A Magyarországon elérhető mozgásterápiák szerepe a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekeknél.

Esetismertetés – saját élmény, tapasztalatok.

Ajánlott irodalom:

(https://epa.oszk.hu/03000/03047/00056/pdf/EPA03047_gyosze_2012_2_136-145.pdf)

Fodorné Dr. Földi Rita (2005): Testnevelési játékok a tanulási zavarok prevenciójában és korrekciójában Iskolapszichológiai füzetek 24. ELTE PPK

Martonné Tamás Márta szerk. (2009): Fejlesztőpedagógiai ELTE Eötvös Kiadó

Pető Ildikó (2012) *A szenzoros feldolgozás zavara. Az érzékelés szerepe a tanulásban és a viselkedésben.* Belvedere Meridionale.

Rácz Katalin–F. Földi Rita–Barthel Betty: A beszéd és mozgásfejlődés összefüggései – Gyógypedagógiai szemle 2012/2. 136-145. old.

Sally Goddard Blythe: Reflexek, tanulás és viselkedés – Medicina Könyvkiadó Zrt, Budapest, 2006.

10. Tehetségfejlesztés, alulteljesítő tehetségek

A tehetség fogalma, összetevői, a tehetségkép változása.

A tehetségfejlődés folyamata, kritikus pontjai.

Tehetőségazonosítás, erősségek keresése.

A tehetséggondozás eszközei.

Az alulteljesítés fogalma, okai, jellemzői.

Az alulteljesítő tehetségesek főbb csoportjainak azonosítása, pedagógiai feladatok és módszerek.

Ajánlott irodalom:

Fodor, Sz., Molnár, A. (2020). Karaktererősségek az iskolában. Fogalmak, jellemzők és a fejlesztésre irányuló intervenciók. Iskolakultúra 30 (4-5): 20-39. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/33378/32588>

Gyarmathy Éva (2007): A tehetség. Budapest, Eötvös Kiadó

Gyarmathy É. (2002): Alulteljesítő tehetségesek. Az általánostól a különösig. Pszichológia különszáma, Gondolat, Budapest, 251-275.

Olajos Tímea (2019): A tehetségigéreték fejlődésének általános jellemzői, kiemelten az alulteljesítő és speciális bánásmódot igénylő más tehetségesek fejlődésének sajátosságai. In. Bajor P. és mtsi (szerk): A tehetség kézikönyve. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest. https://tehetseg.hu/sites/default/files/kezikonyv/nk_mind.pdf

11. Adaptivitás az oktatásban

Egységesség és/vagy sokszínűség az oktatásban.

Differenciálás és a diákok egyéni sajátosságai.

Adaptivitás fogalma, előnyei, gyakorlati megvalósításának módszerei, projektoktatás.

Ajánlott irodalom:

M. Nádasi Mária (2001/2007): Adaptivitás az oktatásban. Comenius Bt., Pécs, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest

M. Nádasi Mária (2003): Projektoktatás. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest

Rapos Nóra – Gaskó Krisztina – Kálmán Orsolya – Mészáros György (2011): Az adaptív-elfogadó iskola koncepciója. OFI, Budapest.

<http://mek.oszk.hu/13000/13021/13021.pdf>.

Lénárd Sándor – Rapos Nóra (szerk. 2008): Adaptív oktatás – Az adaptivitás szemlélete.

12. Az éneklés, zenélés és a játék szerepe a fejlesztő pedagógiában

Az éneklés, a zenélés általános képességfejlesztő és pszichés egészségre tett hatásai.

A transzfer fogalma.

Az ének-zenei képességek fejlődésének életkori sajátosságai.

Beilleszkedési és/vagy tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek prevenciójában és korrekciójában alkalmazható ének-zenén keresztüli fejlesztési lehetőségek. (alternatív pedagógiák, a zene alkotóelemei, kreatív zenei játékok).

A különböző játékok felhasználásnak lehetőségei a fejlesztőpedagógusi munkában.

Ajánlott irodalom:

Csapó, B. (szerk., 2014): *Ének-zene tanítás és tanulás: kutatási eredmények, tapasztalatok, pedagógiai megközelítések*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Falus, A. (szerk., 2016): *Zene és egészség*. Kossuth Könyvkiadó, eKönyv

Fodorné Dr. Földi Rita (2005): Testnevelési játékok a tanulási zavarok prevenciójában és korrekciójában Iskolapszichológiai füzetek 24. ELTE PPK

Janurik, M. - Józsa, K. (2013): *A zenei képességek fejlődése négy- és nyolcéves kor között*. Magyar Pedagógia, 113(2), 75–99.

Papp, A.- Rácz, N. (2019): A zene és az ének az inkluzív nevelésben: A zenei nevelés és a speciális pedagógia kapcsolódási pontjai. In.: S. Galambos, É. Hámori, & K. Veres (szerk.), *Pedagógiai kihívások a 21. században: Műhelytanulmányok*. Miskolci Egyetemi Kiadó, 361-375.

Turmezeyné Heller, E.- Balogh, L. (2009): *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés*. Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület, Debrecen